

Zpráva o šetření

ve věci pana L. V.

Dne 27. 8. 2015 se na mě obrátil pan L. V., nar. xyz, který se nacházel ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Jiřice. Ve svém dopisu si stěžoval, že byl napaden spoluodsouzenými, na což upozornil oddělení prevence a stížností (dále „OPaS“), avšak OPaS nijak nekonal. Dále uvedl, že musel pod pohrůzkami násilí podporovat spoluodsouzené romské národnosti. Dále sdělil, že mu soud stanovil ochranné léčení v ústavní formě, které by rád započal již ve výkonu trestu, o což věznici žádal, leč marně. Dále namítl, že jej praktický lékař neposlal na psychiatrické vyšetření.

A - Předmět šetření

Písemnou výzvou jsem se obrátila na ředitele Věznice Jiřice, aby mi zaslal zdravotnickou dokumentaci stěžovatele za rok 2015, stížnostní spis OPaS, program zacházení za rok 2015, bližší sdělení k podmínkám výkonu trestu u stěžovatele s ohledem na jeho zdravotní stav a možnost provádět ochranné léčení ve výkonu trestu, sdělení, zda si L. V. stěžoval na násilí ze strany jiných odsouzených a doložení reakce věznice na takové oznámení.

Účelem šetření bylo prověřit, jak věznice reagovala na tvrzené napadení stěžovatele ze strany jiných odsouzených. Zaměřila jsem se rovněž na dostupnost zdravotní péče poskytované stěžovateli a na okraj jsem se vyjádřila k možnosti provádět ochranné léčení ve věznici.

B - Skutková zjištění

B.1 Napadení stěžovatele

Ve stanovisku ke stížnosti stěžovatele ze dne 17. 9. 2015 ředitel věznice uvádí následující: „*Stěžovatel dne 24. 6. 2015 v 6:00 hod. nahlásil dozorcí pprap. Jindřichu Pobudovi, že byl předchozího dne v čase cca 19:40 – 20:00 hod. napaden ve výchovném kolektivu 3A2 na cele č. 303A asi šesti odsouzenými. Mezi útočníky poznal tyto odsouzené: Z. V., F. D. a T. Š. Psycholog Mgr. Martin Pastierik provedl s těmito odsouzenými pohovor, nicméně odsouzení shodně uvedli, že napadení stěžovatele je účelové a vykonstruované a že mají svědky, kteří viděli, že stěžovatel se sám tluče pěstí do různých oblastí hlavy. Psycholog ve svém zápisu uvedl, že stěžovatel při pohovoru netajil svůj dlouhodobý úmysl dostat se pryč z věznice a pěstí si neustále tlačil na otok pod pravým okem. Vzhledem k problematice strukturální osobnosti nelze vyloučit, že se svojí výpovědí snaží manipulovat za účelem dosažení svých cílů. Kázeňské řízení v tomto případě nebylo realizováno, neboť odsouzení při objasňování incidentu nespolupracovali a ods. V. byl ubytován do výchovného kolektivu 3C2.*“

Ze zápisu psychologa Mgr. Pastierika (odborné stanovisko a doporučení psychologa) vyplývá, že pohovor s odsouzenými – Z. V., F. D. a T. Š. – za účelem objasnění okolností incidentu provedl až dne 29. 6. 2015 a pohovor se stěžovatelem dne 30. 6. 2015 (stěžovatel napadení nahlásil dne 24. 6. 2015). Dne 24. 6. 2015 psycholog se stěžovatelem hovořil také (viz dále), avšak pohovor byl veden za účelem zjištění aktuálního psychického stavu a interpersonálních vztahů na novém oddíle a netýkal se okolností předmětného incidentu.

Téhož dne, kdy stěžovatel nahlásil napadení (24. 6. 2015) byli on i odsouzení Z. V., F. D. a T. Š. navedeni k lékaři ke zjištění stop fyzického násilí. Ze záznamů o zjištění (oznámení) fyzického násilí ze dne 24. 6. 2015 vyplývá, že u těchto tří odsouzených lékař nediagnostikoval žádná zranění, zatímco stěžovatel měl zranění několik: hematom na pravém oku, hematom na levém podpaží, odřenina na temeni hlavy.

Ve zdravotnické dokumentaci stěžovatele ze dne 24. 6. 2015, 8:05 hod., je uvedeno: *„včera kolem 20 hodiny napaden spoluvězni, cca 6, napadení hlásil až dnes ráno. Včera nehlásil, bylo mu to naznačeno spoluvězni. Šel si lehnout. Motala se mu hlava a bylo na zvracení. Ráno hlásil dozorci, že byl napaden a chce k lékaři. Necítí se dobře.“* Dále lékař diagnostikoval tato zranění: hematom na pravém oku, mlžení zraku, hematom na nose, tržná rána rtu dolního a horního bez krváčení, citlivost zubu vlevo – řezák, hematom na čele, otok levé tváře bez hematomu, hematom na stehně levého na vnitřní straně a zadní nad kolenem, velikost cca 5 x 8 cm. Z dokumentace dále vyplývá, že stěžovatel nebyl v bezvědomí, ale měl výpadky paměti a nemohl se přesně vyjádřit, co se stalo. Lékař stanovil diagnózu: *„stopy napadení s hematomem oka pravého, hematomem na stehnu levé dolní končetiny, tržná rána na rtu, vs komoce.“* Lékař stěžovateli vypsál leženku a odeslal jej na RTG nosu a lebky.

Téhož dne po přemístění na oddíl 3C2 (cela č. 318) stěžovatel přišel do kanceláře vychovatele a poukázal na „vztahové problémy“ s odsouzenými na cele (záznam odborného zaměstnance vychovatele Mgr. Novotného ze dne 24. 6. 2015).

Téhož dne provedl se stěžovatelem pohovor rovněž psycholog Mgr. Martin Pastierik, který si kladl za cíl zjistit psychický stav stěžovatele a interpersonální vztahy stěžovatele se spoluodsouzenými po přeřazení na nový kolektiv. V záznamu psychologa o pohovoru je uvedeno: *„V souladu se zápisem vychovatele odsouzený verbalizuje, že začíná mít interpersonální konflikty i na současném oddíle. Realizován pohovor za účelem eliminace možného vzniku problémové situace. Dop. však zvýšeně sledovat v rámci standardních kontrol dozor. služby.“*

Téhož dne v 18:05 hod. zjistil službu konající dozorce na výchovném oddíle 3C2, že stěžovatel má nad pravým okem krvácející tržnou ránu. Stěžovatel byl opětovně naveden k lékaři. Ze záznamu o zjištění (oznámení) fyzického násilí ze dne 24. 6. 2015 vyplývá, že má tato zranění: krvácející tržná rána v hematomu nad pravým okem, drobné oděrky na krku (cca 5 cm dlouhé) a další zranění, které lékař diagnostikoval při ranní prohlídce. Stěžovatel v záznamu uvedl, že *„byl těsně před příchodem službukonajícího dozorce napaden romskými spoluvězni (úder do hlavy a břicha), jejichž jména nezná, ale je schopen je identifikovat. Současně uvedl, že jej bolí hlava.“* Dozorce stěžovatele odvedl z oddělení a umístil na celu 101A 028 1N. Po poskytnutí první pomoci byl převezen k ošetření do Nemocnice X. a poté

hospitalizován v nemocnici Y. (záznam ve zdravotnické dokumentaci stěžovatele ze dne 25. 6. 2015).

V nemocnici stěžovatel pobyl 5 dnů a 30. 6. 2015 byl propuštěn s konstatováním, že může nadále beze změn vykonávat trest odnětí svobody. V propouštěcí zprávě ze dne 30. 6. 2015 je uvedeno povrchové zranění, stopy mozkové komoce a lehká blokáda krční páteře. Z medikace byla stěžovateli nasazena analgetika a myorelaxancia (látky uvolňující křeče).¹ Po návratu do věznice byl stěžovatel přemístěn na výchovný kolektiv 2C1.

Tohoto dne (30. 6. 2015) hovořil se stěžovatelem psycholog Mgr. Martin Pastierik, který ve svém odborném stanovisku doporučil nechat věc prošetřit OPaS. Stěžovatel psychologovi sdělil, že *„byl bezdůvodně napaden 15 – 20 odsouzenými při sčítáku“* a dále uvedl, že *„tento incident mohl mít spojitost s předešlým napadením na 3A1“*.

Ve vyřízení stížnosti ředitel věznice uvedl, že *„celá tato záležitost nebyla kázeňsky řešena, neboť ods. V. odmítl při objasňování věci spolupracovat a jména údajných agresorů nesdělil.“*

OPaS dospěl k závěru, že *„ve věci fyzického napadení ods. V. není podezření na spáchání trestného činu“*. OPaS dále uvádí, že by v daném případě mohlo jít o spáchání kázeňského přestupku ze strany spoluodsouzených. OPaS doporučil přemístit aktéry incidentu *„bez ohledu na to, zda se událost stala tak, jak ods. V. uvedl, neboť tento je vzhledem k osobnostním rysům schopen sám snadno vyvolat konflikt se spoluodsouzenými, s kterými si nerozumí“* („Prověření okolností vzniku zranění stěžovatele ze dne 8. 7. 2015“).

O dalších případech fyzického napadení dokumentace nevypovídá. Je však zřejmé, že problémy stěžovatele s romskými odsouzenými pokračovaly a zřejmě stále pokračují i nadále. Ve svém vyjádření ze dne 11. 9. 2015 psychologka Mgr. Alena Volfová totiž uvádí, že stěžovatel dne 18. 8. 2015 poukazoval na provokace od romských spoluodsouzených a odebírání jeho nákupů. Stěžovatel si uvedené vysvětluje jeho *„vlastní špatnou pověstí“*.

Ve zdravotnické dokumentaci ze dne 31. 7. 2015 je uvedeno, že stěžovatel opakovaně útočí na spoluvězně.

Z poskytnuté dokumentace vyplývá, že konflikty stěžovatele s odsouzenými nejsou nahodilé a netýkají se konkrétních jedinců, ale jde spíše celkově o neschopnost stěžovatele vycházet s odsouzenými. Z dokumentace rovněž vyplývá, že je pravděpodobné, že k nim často sám zavdává příčinu. Již po přemístění stěžovatele z nástupního oddělení stěžovatel poukazoval na neshody se spoluodsouzenými na nástupním oddělení (viz záznam psychologa Mgr. Pastierika ze dne 19. 5. 2015).

Ve vyjádření psychologky Mgr. Aleny Volfové ze dne 11. 9. 2015 je například uvedeno: *„Negativně naladěný, nervózní, samotář, vadí mu lidi, neumí zapadnout, interpersonální problémy má dlouhodobě. Dlouhodobě špatná životní situace, stále má problémy s lidmi, dlouhodobě nevychází se svým okolím, vzbuzuje to v něm agresi.“*

¹ Elektronická encyklopedie Wikipedia. Myorelaxans [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Myorelaxans>.

Potencuje ho to k tomu, aby nejdříve ublížil někomu a pak sobě. V rámci hodnocení agresivních projevů v chování odsouzeného byly zjištěny opakované projevy brachiální agrese.

V komplexní zprávě stěžovatele ze dne 16. 7. 2015 je uvedeno, že hrozí újma spoluodsouzeným i jiným osobám, „*neboť je velmi dráždivý a impulzivně reagující při subjektivní nepohodě. Stupeň pravděpodobnosti újmy byl odhadnut jako velmi vysoký.*“

Dopisem ze dne 18. 1. 2016 mě ředitel věznice informoval, že „*pracovníci OPaS při prověřování údajného napadení výše jmenovaného odsouzeného vycházeli zejména z dostupných písemných materiálů, tedy z propouštěcí zprávy zpracované lékaři ve Vazební věznici Praha-Pankrác, lékařských zpráv praktického lékaře Věznice Jiřice MUDr. Roberta Kunce a Záznamů o zjištění (oznámení) fyzického násilí. Vzhledem ke zjištěným skutečnostem nebyly shledány důvody pro zahájení šetření dle trestního řádu, neboť kontrolou kamerových záznamů nebylo prokázáno, že by k napadení býv. ods. V. ze strany spoluodsouzených došlo a vzniklá poranění odsouzeného nebyla takového charakteru, kterým by byla naplněna skutková podstata trestného činu.*“

B.2 Dostupnost zdravotní péče

Stěžovatel ve svém podnětu namítá, že jej praktický lékař neposlal na psychiatrické vyšetření a požaduje umístění na jiné oddělení z důvodu svého zdravotního stavu. Na tyto skutečnosti si ve věznici stěžoval. Ředitel věznice ve svém vyjádření ze dne 16. 10. 2015 odkazuje na vyjádření lékaře Věznice Jiřice MUDr. Olega Rambouska, dle něhož stěžovatel navštěvuje lékaře výjimečně a netrpí žádným onemocněním, které by kontraindikovalo pobyt ve věznici. Ve vyřízení stížnosti stěžovatele ředitelem věznice ze dne 17. 9. 2015 je uvedeno, že stěžovatel s žádostí o psychiatrické vyšetření oslovil psycholožku Mgr. Alenu Volfovou, která toto vyšetření zajistila prostřednictvím praktického lékaře MUDr. Roberta Kunce, jenž stěžovatele objednal na vyšetření do civilního zdravotnického zařízení. Dále ve vyjádření ředitel uvádí, že dne 9. 10. 2015 měl být stěžovatel vyšetřen MUDr. H. v civilním zdravotnickém zařízení. Z vyřízení stížnosti stěžovatele generálním ředitelstvím VS ČR ze dne 13. 10. 2015 vyplývá, že vyšetření se neuskutečnilo a stěžovatel byl přeobjednán na 26. 10. 2015. Dne 10. 11. 2015 měl stěžovatel nastoupit ústavní ochranné léčení.

Dále ředitel věznice uvádí, že stěžovatel byl poučen o možném umístění na specializované oddělení věznice, avšak ke dni 17. 9. 2015 o umístění sám dosud nežádal a současně nesplňoval požadavky pro umístění na toto oddělení (jednou z podmínek je zbývajících délka trestu alespoň 13 měsíců, avšak konec výkonu trestu byl naplánován na 10. 11. 2015).

B.3 Ochranné léčení ve výkonu trestu

Stěžovatel ve svém podnětu požaduje vykonání ústavního ochranného léčení co nejdříve, nejlépe již během výkonu trestu odnětí svobody.

Ředitel věznice ve stanovisku ke stížnosti stěžovatele ze dne 17. 9. 2015 uvedl, že stěžovatel měl naplánován konec výkonu trestu na 10. 11. 2015, kdy měl nastoupit ochranné ústavní léčení v Psychiatrické nemocnici v Havlíčkově Brodě.

C - Hodnocení věci ochránkyní

C.1 Napadení stěžovatele a předcházení násilí

C.1.1 První napadení stěžovatele

Hájitelné tvrzení

Ustanovení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) zakazuje mučení, nelidské či ponižující zacházení anebo trestání a jiné formy špatného zacházení. Z tohoto ustanovení plynou státu závazky negativní a závazky pozitivní. V prvé řadě se stát sám musí zdržet jednání, které by bylo rozporné s čl. 3 Úmluvy. Z pozitivních závazků státu vyplývá povinnost chránit člověka před špatným zacházením ze strany jiných osob, a pakliže již ke špatnému zacházení došlo, musí stát celou záležitost účinně vyšetřit.

Povinnost provést účinné vyšetřování má stát tehdy, jestliže stěžovatel o existenci zacházení, jež je v rozporu s čl. 3 Úmluvy, vznese tzv. hájitelné tvrzení.² Hájitelné tvrzení znamená, že stěžovatel tvrdí skutečnosti, které nejsou zcela nedůvěryhodné.³ Dohnal je charakterizuje jako „dostatečně konkrétní, v čase neměnné, v základních rysech odpovídající prostorovému uspořádání místa, časově možné apod.“⁴ Hájitelnost tvrzení zvyšuje skutečnost, že jsou tvrzení stěžovatele podložena lékařskou zprávou.

V daném případě stěžovatel nahlásil dozorcí pprap. Jindřichu Pobudovi, že byl předchozího dne v čase cca 19:40 – 20:00 hod. napaden ve výchovném kolektivu 3A2 na cele č. 303A asi šesti odsouzenými. Mezi útočníky poznal tyto odsouzené – Z. V., F. D. a T. Š. V lékařské zprávě stěžovatele jsou uvedena četná poranění, z nichž zejména hematomy v obličeji a na vnitřní straně stehen na první pohled vyvolávají pochybnost, že by si je stěžovatel způsobil sám. Lékařská zpráva navíc explicitně hovoří o stopách napadení stěžovatele: „*stopy napadení s hematomem oka pravého, hematomem na stehnu levé dolní končetiny, tržná rána na rtu, vs komoce.*“ Stěžovatel uvedl, že byl napaden, uvedl dobu, kdy k napadení mělo dojít, a označil konkrétní odsouzené, kteří jej měli napadnout. Toto napadení je navíc doloženo i lékařskou zprávou. Stěžovatel tedy předložil hájitelné tvrzení, na jehož základě měla věznice povinnost provést účinné vyšetřování.

² Poprvé tento požadavek zformuloval Evropský soud pro lidská práva ve věci Assenov a další proti Bulharsku ze dne 28. 10. 1998. In: Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s. 431.

³ Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s. 432.

⁴ Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s. 432.

Skutečnost, že stěžovatel napadení neoznámil věznicí ihned po incidentu, ale až následný den ráno, nemění nic na tom, že hájitelné tvrzení předložil. Poukazuje například na rozhodnutí ESLP ve věci Butolen proti Slovinsku, kdy soud hájitelnost tvrzení stěžovatele uznal i přesto, že se poprvé na státní orgány obrátil více než měsíc po incidentu.⁵ V našem případě je navíc pravděpodobné, že stěžovatel byl odsouzenými zastrašován, aby napadení nehlásil (viz záznam ve zdravotnické dokumentaci ze dne 24. 6. 2015, kdy mu mělo být spoluvězni naznačeno, aby napadení nehlásil). Stejně tak mohl být napadením natolik otřesen, že oznámení nezvládl učinit. Tomu nasvědčuje rovněž záznam ve zdravotnické dokumentaci ze dne 24. 6. 2015: „*Šel si lehnout. Motala se mu hlava a bylo na zvracení. Ráno hlásil dozorcí, že byl napaden a chce k lékaři. Necítí se dobře.*“

Účinné vyšetřování

Dle § 35 odst. 3 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“), je „*ředitel věznice povinen důsledně a neodkladně prošetřit každé hlášení, dopis nebo jinou informaci týkající se porušení práv odsouzených*“. Účinné vyšetřování je takové vyšetřování, které je způsobilé vést k objasnění události a k identifikování a potrestání odpovědných osob.⁶ Povinnost provést účinné vyšetřování neznamená, že bude okolnost objasněna a zjištěn pachatel, ale že příslušný orgán učiní všechny kroky, které mohou k objasnění věci vést. Jedná se tedy o povinnost zaměřenou na prostředky, nikoliv na výsledek. ESLP ve své rozhodovací praxi vymezil několik požadavků, které vyšetřování musí splňovat, aby se dalo hovořit o účinném vyšetřování:

- Provedení všech přiměřených a rozumných kroků k zajištění důkazů,
- musí se zaměřit na všechny vyšetřovací varianty, které se zjevně nabízejí,⁷
- závěry musí být založeny na podrobné, objektivní a nestranné analýze všech relevantních okolností⁸.

V daném případě psycholog věznice Mgr. Martin Pastierik po incidentu provedl pohovor se stěžovatelem a s odsouzenými, které stěžovatel označil jako útočníky (Z. V., F. D. a T. Š.). Odsouzení napadení stěžovatele odmítli a uvedli, že si je stěžovatel způsobil sám a že „*mají svědky, kteří viděli, že stěžovatel se sám tlouče pěstí do různých oblastí hlavy.*“ Psycholog uvedl, že „*vzhledem k problematické strukturální osobnosti nelze vyloučit, že se svojí výpovědí snaží manipulovat za účelem dosažení svých cílů.*“ Psycholog dále neshledal důvod pro kázeňské řízení z důvodu, že „*odsouzení při objasňování incidentu nespolupracovali*“.

Ředitel věznice uvedl, že napadení stěžovatele prověřovali pracovníci OPaS a vycházeli přitom z propouštěcí zprávy zpracované lékaři ve Vazební věznicí Praha-Pankrác, lékařských zpráv praktického lékaře Věznice Jiřice MUDr. Roberta Kunce a Záznamů o zjištění (oznámení) fyzického násilí. Dále uvedl, že byl

⁵ Rozhodnutí ESLP ve věci Butolen proti Slovinsku ze dne 26. 4. 2012.

⁶ Rozhodnutí ESLP ve věci Mustafa Tunç a Fecire Tunç proti Turecku ze dne 14. 4. 2015.

⁷ Rozhodnutí ESLP ve věci Eremiášová a Pechová ze dne 16. 2. 2012.

⁸ Rozhodnutí ESLP ve věci Milić a Nikezić proti Černé Hoře ze dne 28. 4. 2015.

zkontrolován kamerový záznam, z něhož nebylo prokázáno, že by k napadení stěžovatele došlo.

Z výše uvedeného vyplývá, že pracovníci OPaS vyšli při objasňování zranění odsouzeného pouze z listinných důkazů a záznamů z kamerového záznamu. Výslech stěžovatele, domnělých útočníků ani jiných osob proveden nebyl. Kamerový záznam nemá v daném případě žádnou relevanci, neboť stěžovatel namítá napadení na cele, avšak celý nejsou kamerovým systémem pokryty.

OPaS tedy neprovedl žádné výslechy svědků a spokojil se s popisem incidentu, jak byl zaznamenán v listinných důkazech jinými pracovníky. Tito pracovníci však incident nevyšetřovali (což ostatně není jejich úkolem) a pouze zaznamenali tvrzené skutečnosti. Nejlépe to dokládá pohovor psychologa se stěžovatelem a označenými útočníky, kdy psycholog nepracoval s více verzemi událostí vedoucími k objasnění zranění stěžovatele, naopak verzi stěžovatele, že byl napaden a priori odmítl, když uvedl, že „nelze vyloučit, že se svojí výpovědí snaží manipulovat za účelem dosažení svých cílů.“ Z dokumentace rovněž nevyplývá, že by psycholog ověřil tvrzení domnělých útočníků, kteří uvedli, že mají svědky toho, jak se stěžovatel sám tlučel do hlavy.

OPaS měl jasné indicie, že k napadení stěžovatele ze strany jiných odsouzených skutečně došlo. Navíc i lékař ve zdravotnické dokumentaci uvedl, že byl napaden spoluodsouzenými. Dle sdělení tří domnělých útočníků navíc mohlo existovat více svědků, kteří mohli přispět k objasnění věci, avšak ani s jedním OPaS pohovor neprovedl.

S ohledem na výše uvedené docházím k závěru, že se věznice dopustila pochybení spočívajícího v neprovedení účinného vyšetřování. Pochybení při účinném vyšetřování prvního napadení mohlo přispět k druhému napadení (viz dále).

C.1.2 Druhé napadení stěžovatele

Výše jsem uvedla, že stěžovatel téhož dne na novém oddíle 3C2 utrpěl další zranění. Uvedl, že byl opět napaden romskými spoluodsouzenými a utřel úder do hlavy a břicha. Uvedl, že jména těchto odsouzených nezná, ale je schopen je identifikovat. Zranění stěžovatele si vyžádala jeho hospitalizaci v nemocnici.

Rovněž v tomto případě disponoval stěžovatel hájitelným tvrzením, na jehož základě měla věznice provést účinné vyšetřování. Hájitelné tvrzení je zde o to silnější, neboť zapadá plně do kontextu předchozího napadení a existuje podezření, že druhé napadení mohlo být odvetou za to, že uvedl jména útočníků předchozího napadení. Naopak verze události, že si zranění stěžovatel opětovně způsobil sám, již v celém kontextu vyznívá jako nepravděpodobná.

Věznice neprovedla žádné výslechy domnělých útočníků. Přestože stěžovatel jména útočníků neznal, uvedl, že by je dokázal identifikovat. Z dokumentace nevyplývá, že by věznice stěžovateli dala příležitost k tomu, aby domnělé útočníky identifikoval.

S ohledem na výše uvedené docházím k závěru, že i v případě druhého napadení stěžovatele se věznice dopustila pochybení spočívajícího v neprovedení účinného vyšetřování.

C.1.3 Předcházení násilí

Dle § 35 odst. 1 a 3 vyhlášky „zjistí-li zaměstnanec Vězeňské služby ČR, že je ohroženo právo odsouzeného na jeho ochranu před neoprávněným násilím, jakýmkoliv projevy ponižování lidské důstojnosti a urážkami nebo výhrůzkami, nebo oznámí-li mu odsouzený takové jednání, je povinen učinit neprodleně opatření nezbytná k zamezení takového jednání a současně oznámit tuto skutečnost řediteli věznice“. Podle odst. 3 citovaného ustanovení musí dále ředitel věznice přijmout účinná opatření k zabránění v pokračování porušování těchto práv.

Výše jsem uvedla, že z ustanovení čl. 3 Úmluvy plyne státu pozitivní závazek chránit člověka před špatným zacházením ze strany jiných osob.⁹ Tato povinnost se aktivuje ve chvíli, když existuje skutečné a bezprostřední nebezpečí pro život konkrétních osob, o kterém státní orgány věděly nebo vědět měly.¹⁰ Ve věci Đurđević proti Chorvatsku ESLP upřesnil, že aby byla splněna podmínka, že o špatném jednání orgány věděly nebo měly vědět, tak „tvrzení o násilí musí být konkrétní a podrobnější, pokud jde o místo, čas a povahu namítaných činů“.¹¹

Před prvním napadením stěžovatele (23. 6. 2015) nenacházím v zaslané dokumentaci nic, co by nasvědčovalo tomu, že stěžovateli hrozí skutečné a bezprostřední nebezpečí špatného zacházení ze strany jiných odsouzených.

Na první napadení stěžovatele věznice správně zareagovala tak, že jej přemístila z oddílu 3A2 na oddíl 3C2 (z třetího podlaží budovy 028 na třetí podlaží budovy 027). Téhož dne však psycholog uvádí, že stěžovatel poukazuje na problémy i na tomto oddíle. Psycholog uvedl: „Realizován pohovor za účelem eliminace možného vzniku problémové situace. Dop. však zvýšeně sledovat v rámci standardních kontrol dozor. služby.“ V 18:05 hod. službu konající dozorce zjišťuje u stěžovatele nová zranění a stěžovatel je odeslán do nemocnice. Po návratu je stěžovatel přemístěn z oddílu 3C2 na oddíl 2C1 (z třetího podlaží budovy 027 na druhé podlaží budovy 027).

Nemohu vyloučit, že pochybení věznice ve vyšetřování prvního napadení (viz výše) mohlo přispět k eskalaci násilí vůči stěžovateli, neboť nepotrestání domnělých útočníků mohlo v ostatních odsouzených vzbudit pocit neohroženosti a beztrestnosti, a posílit tak jejich odhodlání dopustit se dalšího násilí. Ze skutkového stavu však nevyplývá, že by věznice věděla nebo mohla vědět, že stěžovateli hrozí skutečné a bezprostřední nebezpečí násilí ze strany odsouzených i na novém oddíle. Stěžovatel sice vychovateli a psychologovi sdělil, že začíná mít problémy i na novém oddíle, avšak jednalo se o ojedinělou informaci, která navíc sama o sobě nebyla natolik konkrétní, aby na základě ní měla věznice povinnost konat. Jiná by byla

⁹ Rozhodnutí ESLP ve věci A proti Spojenému království ze dne 23. 9. 1998.

¹⁰ Jedná se o tzv. Osman test, který ESLP poprvé zformuloval v rozhodnutí Osman proti Spojenému království ze dne 28. 10. 1998. ESLP tato kritéria aplikuje analogicky rovněž u čl. 3 Úmluvy, viz: Rozhodnutí ESLP ve věci 97 členů Kongregace Svědků Jehovových v Gldani a 4 další proti Gruzii ze dne 3. 8. 2007.

¹¹ Rozhodnutí ESLP ve věci Đurđević proti Chorvatsku ze dne 19. 7. 2011. In: Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s. 434.

situace, kdyby stěžovatel uvedl konkrétní výhrůžky násilím anebo po delší dobu poukazoval na stupňující se neshody s odsouzenými.

Přestože mám pochybnosti, zda věznice svou nečinností k násilí vůči stěžovateli nepřispěla, z dostupné dokumentace nedocházím k závěru, že by se při předcházení násilí vůči stěžovateli dopustila pochybení.

C.2 Dostupnost zdravotní péče

V rámci svého šetření jsem se zaměřila na objasnění skutečností, zda vězeňský lékař reagoval na zdravotní stav stěžovatele, případně zda jej objednal na požadovanou specializovanou vyšetření. Skutečnost, zda byl postup lékařů lege artis, posoudit nemohu, neboť jde o odborné zdravotní otázky, k jejichž zodpovězení je příslušný toliko soud na základě znaleckého dokazování.

Ze zdravotnické dokumentace nevyplývá, že by stěžovatel trpěl vážnějšími zdravotními problémy, pro které by se pravidelně dostavoval k lékaři. Zdravotnická dokumentace stěžovatele je poměrně stručná a nejvíce záznamů souvisí s ošetřováním zranění popsaných výše. Pokud jde o dostupnost psychiatrického vyšetření, pak ze zaslané dokumentace nedovozuji žádné pochybení věznice i s ohledem na skutečnost, že stěžovatel byl k psychiatrickému vyšetření objednan na den 26. 10. 2015. Ze zaslané dokumentace dále nevyplývá, že by se věznice dopustila pochybení, když stěžovatele neumístila na specializované oddělení věznice, neboť stěžovatel o umístění ani sám nežádal.

C.3 Ochranné léčení ve výkonu trestu

O skutečnosti, zda odsouzený vykoná ochranné léčení před, v průběhu nebo po vykonání trestu odnětí svobody, rozhoduje soud.

Ustanovení § 99 odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, stanoví, že „*byl-li vedle ústavního ochranného léčení uložen trest odnětí svobody, ochranné léčení se vykonává zpravidla po nástupu výkonu trestu odnětí svobody ve věznici. Jestliže ochranné léčení nelze vykonat po nástupu výkonu trestu ve věznici, vykoná se ústavní ochranné léčení ve zdravotnickém zařízení před nástupem výkonu trestu odnětí svobody, pokud se tím lépe zajistí splnění účelu léčení, jinak se vykoná ve zdravotnickém zařízení po výkonu nebo jiném ukončení trestu odnětí svobody.*“

Ustanovení § 351 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů stanoví, že „*výkon ochranného léčení nařídí předseda senátu zdravotnickému zařízení, v němž má být ochranné léčení vykonáno. Jestliže však ochranné léčení bylo uloženo vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody a ve věznici jsou k výkonu takového léčení dány podmínky, může předseda senátu nařídit, aby ochranné léčení bylo vykonáváno během výkonu trestu odnětí svobody.*“

Podle zákona o veřejném ochránci práv nemám pravomoc vstupovat do rozhodování soudů, a nemohu tedy soudům doporučovat, kdy a jakým způsobem mají odsouzeným výkon ochranného léčení ukládat.

Mohu se však obecně zabývat podmínkami ve věznici a prošetřit, jak věznice reaguje na nepříznivý zdravotní stav odsouzených, zejména s ohledem na dostupnost

zdravotní péče. Výše jsem uvedla, že jsem při poskytování zdravotní péče stěžovateli neshledala ze strany věznice pochybení (viz kapitola C.2). Skutečnost, zda by pro stěžovatele bylo ze zdravotního hlediska lepší, kdyby nastoupil ochranné léčení před výkonem trestu odnětí svobody nebo v jeho průběhu, posoudit nemohu. Je úkolem soudů, aby při rozhodování o ochranném léčení vzaly v potaz všechny rozhodné skutečnosti, zejména kladly důraz na závažnost zdravotního onemocnění odsouzeného a skutečnost, zda je věznice schopna se o takového odsouzeného postarat.

D - Závěry

Na základě výše popsaných zjištění a úvah jsem ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dospěla k přesvědčení, že se Věznice Jiřice dopustila pochybení spočívajícího v neprovedení účinného vyšetřování napadení stěžovatele.

Zprávu o šetření zasílám řediteli Věznice Jiřice a žádám, aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zejména žádám o sdělení, jaké kroky věznice podnikne, aby byl napříště požadavek na účinné vyšetřování naplněn.

Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv